

AMBULANTE HANDEL IN EN OM ULESTRATEN

Pierre de Rooy

Meteen na de oorlog waren er weinig spullen te krijgen. Nog steeds bestond er het distributiesysteem; spullen waren 'op de bon'. Dit werd, naargelang er meer voorraad beschikbaar kwam, langzaam afgebouwd. Als laatste, pas in 1952, ging de koffie 'van de bon'.

De eerste levensbehoeften waren mondjesmaat in de buurtwinkeltjes te koop.

Voor de niet-dagelijkse zaken moest men naar de stad. Een hele onderneming, omdat er nog geen goede busverbindingen waren. De bus van Gelissen uit Meerssen (station Beek via Adsteeg, Oensel en Ulestraten naar Maastricht) ging maar om de drie uur.

De bus van Gelissen in 1928, tweedehands in Duitsland gekocht.

Soms werden er door buurtbewoners spullen uit de stad meegenomen, als die er toch moesten zijn om hun varken, kippen of boter op de markt te verkopen.

Een extra probleem was dat Ulestraten in die tijd uit nog een aantal opzichzelfstaande gehuchten bestond, die wat moeilijker te bereiken waren. De meeste wegen waren nog onverhard. Geen wonder dat er een beroep werd gedaan op de aan-huisverkopers, de zgn. ambulante handel. Van oudsher werd het brood aan huis gebracht door bakkerszoon en -dochter Hub en Anny Jacobs, de kolen door Pieke Frissen van Berghem en daarna door Paul Brassé. En als je zelf geen koeien had, kwam de melk via paard-en-wagen van Ben Schouteten, de latere SRV-man.

ANNY-HUB JACOBS PEUGEOT 203 BAKKERS WAGEN ULESTRATEN

Ook in Ulestraten kwamen na de oorlog nog de traditionele marskramers met hun volle koffers en kisten met kleinvak: klosjes garen, naalden, leervet, veters en ondergoed. Zo kwam Baërke Nijsten uit Bunde met zijn bakfiets met korf aan de deur.

Jef Molling over hem: *“Die zong altijd het lied van ‘Ouwe taaie, jippie, jippie jee, enz. Hij had treksluitingen (ritsen), maar ook ondergoed. Bij ons kwam ook regelmatig een Chinees uit Maastricht met ‘riestjartele’ (veters), ‘knuip’ (knopen) en garen. Vanwege zijn uitspraakprobleem zeiden we, in onze onschuld, altijd ‘Pinda, pinda, lekka, lekka’ tegen hem.”*

Hay Augustin: *“Bij ons aan huis kwam een vrouw die we ‘Madam van Mesjtreech’ noemden. Ze had een paar grote tassen waar zij haar koopwaar in had en die bestond hoofdzakelijk uit textiel. Madam kwam meestal op woensdagmiddag bij ons thuis. Ze klopte op de achterdeur en werd dan door moeder naar binnen geroepen. Binnen plofte ze dan op een stoel neer en moest even bijkomen, want ze was al de hele morgen de boer op geweest en was nu bekaf van het sjouwen van de zware tassen. Als zij een beetje op adem gekomen was, gingen haar tassen open en werd door mijn moeder tussen duim en wijsvinger de kwaliteit van de sokken, hemden, handdoeken en ondergoed getest. Kopen deed mijn moeder nooit. Wel kreeg Madam zoals iedereen een kop koffie. Als Madam de koffie op had, moest ze naar de wc. Omdat de bushalte bij ons voor de deur was, had Madam van moeder haar laatste klant van het dorp gemaakt. Op deze wijze kon ze hier op de bus wachten.”*

En dan was er Pierre Lombok, een vrijgezel uit Geulle. Hij had een paard en wagen en noemde zichzelf ‘Vroom en Dreesman in het klein’.

Leon Limbourg: *“Hij verkocht ‘mangele’ (manden), ‘heibessem’s’, schrobbers, borstels, klompen (van die gekleurde luxe exemplaren, want voor de doordeweekse ging je naar Harie van Gus Peters) en alles voor de poets en de schoonmaak.*

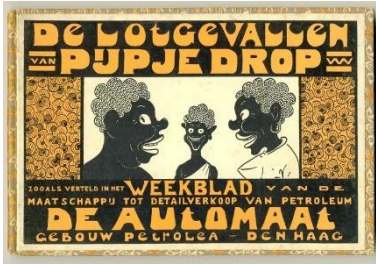
Ook op Groot Berghem woonde een meneer, die vanuit een grote mand op zijn bakfiets klein spul verkocht, zoals knopen, garen, naalden en spelden. Hij bezocht veelal dorpen in de buurt. In wat vroeger de kolonie werd genoemd, helemaal aan het eind van de Schaapsweg, woonde een mevrouw die per fiets met een serie ‘kalbassen’ langs de deur kwam en peperkoek en dameskorsetten verkocht.”

Ook kon je toen nog een beroep doen op de ketellapper, die de in die tijd kostbare potten en pannen repareerde door er aan de binnen- en buitenkant een tinnen plaatje tegenaan te zetten. Daarnaast reed er een paard-en-wagentje van het blindeninstituut met zelfgemaakte manden en stoelen voor de verkoop.

Leon Limbourg: *“Een wat men noemde ‘lómmelekêel’ kwam regelmatig door de straten en vroeg luidkeels of we nog lómmele (lompen) of ‘knienevelle’ hadden. Maar wij hadden geen ‘kenienekes’, want pap durfde zo’n arm beestje niet dood te maken. De enige konijnen die we ooit hebben gehad, waren op een nacht, in de laatste dagen voor de bevrijding, plotseling verdwenen uit onze kooi.*

Scharen en messen konden bot worden en dan was een scharensliiep vaak een welkome gast aan de deur. Hij had op zijn fiets een constructie, die al trappend zijn slijpsteen liet draaien. Heel sporadisch dook er in het dorp nog een zogenaamd ‘petrolsmenneke’ op. En dat bij woningen die nog niet op ‘d’n ellentrik’ waren aangesloten. Men behielp zich dan nog met een olielamp en een petrolskèchelke. In de jeugdijaren van mijn moeder, zij woonde toen op

Schietecoven, was dat petrolsmenneke een graag geziene verschijning. Als men petroleum kocht, kreeg men een blaadje met een stripverhaal, een vervolgverhaal. En dat was dan ook de enige literatuur die in huis kwam. Dat verhaal vertelde van een zwart jongetje (dat mocht toen nog), die Pijpje Drop heette en allerlei spannende avonturen beleefde. Mijn moeder kende delen uit die verhalen nog uit haar hoofd opzeggen en deed dat nog regelmatig voor ons. Ik heb er ook nog een klein stukje van op papier.”

Dhr. Spätgens uit Beek kwam langs met stoffen en kleding, Pierre Pasmans uit Meerssen bracht groente en fruit en 't Haantje van Jos Tilmans (later gebroeders Tilmans) verkocht zelfgemaakte priklimonade (foto onder) en flessenbier.

Jef Molling: *“Die flesjes limonade kon je ook kopen bij Fieke van Café Huydts in de Dorpstraat. Ze kostten in mijn jeugd 15 cent. Als we daar op straat aan het voetballen waren, legden we geld bij elkaar voor enkele flesjes”.*

De huis-aan-huisverkoop liep terug naarmate de winkels hun assortiment uitbreidden en er weer meer te krijgen was. Vooral de winkel van de familie Eywoudt onder aan de Banend was daarin een geduchte concurrent, omdat bij hen, naast de reparatie van schoenen, veel naaiartikelen, textiel, wasteilen, maar ook snoep en ijsjes te krijgen waren, een ‘winkel-in-alles’.

Deze korte geschiedenis van de ambulante handel in het naoorlogse Ulestraten is het concept van een hoofdstuk uit het nieuwste boek van Pierre de Rooy, voormalig hoofdonderwijzer van Ulestraten. Het boek, getiteld. *Van boerengemeenschap tot forensendorp. Ulestraten na de Oorlog*, zal eind 2022 uitkomen. In 2019 verscheen van de hand van Pierre de Rooy het boek *Donkere dagen. Ulestraten in de Tweede Wereldoorlog*.